

T.C.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK PROGRAMI

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

**HZ. PEYGAMBERİN AİLE HAYATINDAKİ
ÖRNEKLİĞİNİN GÜNÜMÜZ AİLE PROBLEMLERİNİN
ÇÖZÜMÜNE KATKILARI**

Öznur KILINÇ

DENİZLİ, 2024

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK PROGRAMI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ

HZ. PEYGAMBERİN AİLE HAYATINDAKİ
ÖRNEKLİĞİNİN GÜNÜMÜZ AİLE PROBLEMLERİNİN
ÇÖZÜMÜNE KATKILARI

Öznur KILINÇ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hasan KAFALI

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı-Manevi Destek ve Rehberlik Programı öğrencisi **Öznur KILINÇ** tarafından hazırlanan “**Hz. Peygamberin Aile Hayatındaki Örneğinin Günümüz Aile Problemlerinin Çözümüne Katkıları**” adlı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi danışmanlığında hazırlanmış olup/...../..... tarihinde son kontrolü yapılarak Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Manevi Destek ve Rehberlik Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hasan KAFALI

İmza

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../2024 tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Harun ABACI

Enstitü Müdür

ETİK BEYANNAMESİ

Bu projenin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Öznur KILINÇ

ÖNSÖZ

Bu projede günümüz dünyasının en büyük sorunlarından olan ve çözülemeyen aile içi problemler incelenerek, Hz. Peygamberin aile hayatındaki örnekliğinin bu problemlerin çözümüne katkıları üzerinde durulmaktadır. Günümüzde mutlu, huzurlu, güvenli ailelerin yerini; sevgi, saygı ve sadakatin azaldığı, kavgaların ve şiddetin arttığı bu nedenle de boşanmaların hızla arttığı aileler almaktadır. Aile toplumun temelini oluşturduğu için aile kurumundaki bu bozulmalar toplumun temelini sarsılmasına, bununla birlikte değerlerimizin de zarar görmesine sebep olmaktadır. Ailelerin sağlam temeller üzerine kurulması ve huzurlu, mutlu bir şekilde devam edebilmesi için Allah'ın emirlerinin yerine getirilmesi ve bu emirleri hayatında uygulayarak bizlere gösteren Hz. Peygamberin örnek alınmasıyla mümkün olacaktır. Bu nedenle bu çalışmamızda bu problemlerin çözümünde Hz. Peygamberin örnekliğinin katkıları üzerinde durulmaktadır. Böyle önemli bir konuya yönelmemi sağlayan, beni cesaretlendiren, hazırlık aşamasından tamamlanmasına kadar önerileriyle beni yönlendiren, anlayış, yardım ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hasan KAFALI' ya teşekkürü bir borç bilirim.

Öznur KILINÇ

Denizli – 2024

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Proje Özeti

Projenin Başlığı: Hz. Peygamberin aile hayatındaki örnekliğinin günümüz aile problemlerinin çözümüne katkıları	
Projeyi Hazırlayan: Öznur KILINÇ	Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hasan KAFALI
Kabul Tarihi:	Sayfa Sayısı: 27
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri	Programı: Manevi Destek ve Rehberlik
Küreselleşen günümüz dünyasının en büyük sorunlarından birini de çözülemeyen aile içi problemler oluşturmaktadır. Mutlu ve huzurlu ailelerin yerini; sevgi, saygı ve sadakatin azaldığı, kavgaların ve şiddetin arttığı bu nedenle de boşanmaların olduğu aileler almaktadır. Aile toplumun temelini oluşturduğu için aile kurumundaki bu bozulmalar, toplumun temelinin sarsılmasına bununla birlikte değerlerimizin de zarar görmesine sebep olmaktadır. Güvenli, huzurlu ve yaşanabilir bir toplum ancak huzurlu, mutlu ve güzel ahlak sahibi aileler vasıtasıyla olacaktır. Şu da bir gerçektir ki; birçok açıdan birbirinden farklı özelliklere sahip iki bireyin kurmuş oldukları ailede problemlerin olması gayet doğal ve kaçınılmazdır. Önemli olan problemlerin ortaya çıkması değil bu problemlerin yapıcı bir şekilde, aile kurumuna zarar vermeden, eşlerin birbirlerini kırmadan çözülebilmesidir. Bunun için öncelikle yapılması gereken eşlerin birbirleriyle ve çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmalarıdır. Bu konuda en güzel örneği Hz. Peygamberin eşleri ve çocuklarıyla olan iletişiminde bulacaklardır. Hz. Peygamberin her alanda olduğu gibi aile hayatındaki örnekliği de aile içi problemlerin çözümünde model alınmalıdır. Çünkü ailelerin sağlam temeller üzerine kurulması ve huzurlu, mutlu bir şekilde devam edebilmeleri Allah'ın emirlerinin yerine getirilmesi ve bu emirleri hayatında uygulayarak bizlere gösteren Hz. Peygamberin örnek alınmasıyla mümkün olacaktır. Bu dönem projesi çalışmamızda Hz. Peygamberin bir eş ve baba olarak aile içi problemlerin çözümüne dair sunmuş olduğu örnekliği ve aile içi iletişim konusundaki tavsiyeleri üzerinde durularak bu örnekliğin günümüz aile içi problemlerin çözümüne katkıları ortaya konulmaya çalışılacaktır.	
Anahtar kelimeler: Aile, İletişim, Aile İçi Problemler, Çözüm Önerileri, Peygamberin Örnekliği	

Title of the Project: Hz. Contributions of the Prophet's example in family life to the solution of today's family problems	
Author: Öznur KILINÇ	Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Hasan KAFALI
Date:	Nu. of pages: 27
Department: Felsefe ve Din Bilimleri	Subfield: Manevi Destek ve Rehberlik
One of the biggest problems in today's globalizing world is unsolved family problems. Happy and peaceful families are replaced by; There are families where love, respect and loyalty decrease, fights and violence increase, and therefore divorce occurs. Since the family forms the basis of society, these disruptions in the family institution cause the foundation of society to be shaken and our values to be damaged. A safe, peaceful and livable society can only be achieved through peaceful, happy and moral families. It is also a fact that; It is quite natural and inevitable for there to be problems in the family established by two individuals who have different characteristics in many respects. The important thing is not that problems arise, but that these problems can be solved constructively, without harming the family institution and without hurting each other. To achieve this, the first thing that needs to be done is for spouses to establish healthy communication with each other and their children. The best example in this regard is Hz. They will find it in the Prophet's communication with his wives and children. Hz. The Prophet's example in family life, as in every field, should be taken as a model in solving family problems. Because the way families can be built on solid foundations and continue in peace and happiness is the fulfillment of Allah's commands and the Prophet Muhammad who showed us by applying these commands in his life. It will be possible by taking the Prophet as an example. In this term project study, Hz. By emphasizing the example of the Prophet as a husband and father regarding the solution of domestic problems and his recommendations on intra-family communication, we will try to reveal the contribution of this example to the solution of today's domestic problems	
Keywords: Family, Communication, Domestic Problems, Solution Suggestions, Example of the Prophet	

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
I. Araştırmanın Konusu ve Amacı	1
II. Araştırmanın Kaynakları, Yöntemi	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Aile Kavramı ve Tanımı.....	2
2. Aile Tipleri	2
3. Türk Aile Yapısının Gelişim Dönemleri	3
4. İslam'da Aile Kurumunun Önemi	3

İKİNCİ BÖLÜM GÜNÜMÜZ AİLE İÇİ PROBLEMLERİ

1. Günümüz Aile İçi Problemleri.....	5
1.1 Eş Seçiminde Yapılan Hata	6
1.2. Aile İçi İletişim Problemleri	6
1.3. Ekonomik Kaynaklı Problemler	7
1.4. Aile İçi Şiddet Problemi	8
1.5. Aşırı Kıskançlık Problemi.....	8
1.6. Alkol ve Madde Bağımlılığı Problemi	9
1.7. Eşler Arası Cinsel Sorunlar ve Aldatma	10
1.8. Aile Bireylerinin Aşırı Müdahalesi, Gelin-kayınvalide Çatışması.....	10
1.9. Çocuk Sahibi Olma Konusundaki Anlaşmazlıklar	11
1.10. Eşler Arası Mahrem Konuların Sır Olarak Kalmaması.....	11
1.11. Sosyal Medya Kullanımı Kaynaklı Problemler.....	12
1.12. Boşanma.....	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HZ.PEYGAMBERİN AİLE HAYATINA DAİR ÖRNEKLİĞİ

2. Hz. Peygamberin Eşler Arası Problemlerin Çözümüne Tavsiyeleri	13
2.1. Peygamberimizin Eş Seçimi Konusundaki Tavsiyesi	13
2.2. Peygamberimizin Evlilikte Duanın Önemine Dair Tavsiyeleri	14
2.3. Peygamberimizin Aile İçi İletişim Konusundaki Tavsiye ve Uygulamaları	14
2.4. Ekonomik Kaynaklı Problemlerde Peygamberimizin Tavsiyeleri	16
2.5. Aile İçi Şiddet Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri	17
2.6. Eşler Arasındaki Aşırı Kıskançlık Problemine Peygamberimizin Tavsiyeleri	18
2.7. Eşler Arasındaki Cinsel Sorunlar Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri	19
2.8. Çocuk Sahibi Olma Konusundaki Anlaşmazlıklar Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri	20
2.9. Eşler Arası Mahrem Konuların Sır Olarak Kalmaması Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri	21
2.10. Boşanma İle İlgili Peygamberimizin Tavsiyeleri	22
SONUÇ	23
ÖNERİLER	24
KAYNAKÇA	26
ÖZGEÇMİŞ	27

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

s.a.s.	: sallallahu aleyhi ve sellem
b.	: bin, ibn (ođlu)
bk.	: bakınız
bs.	: baskı, basım
c.	: cilt
çev.	: çeviren
ed.	: editör
h.	: hicrî
Hz.	: hazreti
s.	: Sayfa, Sayı
TDK	:Türk Dil Kurumu
thk.	: tahkik
ts.	: tarih yok
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

I. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışmamızda günümüz dünyasının en büyük sorunlarından olan ve çözülemeyen aile içi problemler ve Hz. Peygamberin aile hayatına dair örnekliğinin bu problemlerin çözümüne katkıları konusu incelenmiştir. Küreselleşen günümüz dünyasında eşler arası problemler her geçen gün artmakta ve bu problemlerin boşanmalarla sonuçlanma oranı artmaktadır. Aile kurumundaki bu bozulmalar toplumu da olumsuz etkilemektedir. Eşler aralarındaki problemleri konuşarak, ailelerinden destek alarak, aile danışmanına giderek çözmeye çalışmaktalar. Ancak son zamanlarda problemlerin çözümüne dair ne yapılırsa yapılsın bu problemler çözülememekte ve maalesef evlilikler boşanmalarla sonuçlanabilmektedir. Bu noktada en etkili çözüm olarak Allah'ın aile hayatıyla ilgili emirlerine uyulması ve bu emirleri kendi aile hayatında uygulayarak gösteren Hz. Peygamberin örnek alınması olacaktır. Bu nedenle bu çalışmamızda hem eşleri çok fazla yıpratın, üzen hem de boşanmalara sebep olan bu problemlerin Hz. Peygamberin aile hayatındaki uygulamaları örnek alınarak çözümü amaçlanmaktadır.

II. Araştırmanın Kaynakları, Yöntemi

Bu çalışmada ayet ve hadisler analiz edilmiş, ayetlerin yorumu noktasında Elmalı tefsirine, hadislerin sıhhati ve yorumu noktasında Kütüb-i Sitte'ye başvurulmuştur. Bunların yanı sıra konuyla ilgili daha önce yazılmış literatürden faydalanılmıştır. Ayrıca çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Aile Kavramı ve Tanımı

Aile evrensel bir kurum olmasına rağmen aile kavramının evrensel bir tanımını yapmak oldukça zordur. Çünkü her toplumun aileye yüklediği anlam ve aile yapısı farklıdır. Hatta aynı toplumda bile farklı aile tipleri görülmektedir. “Arapça haktan sapmak/ayrılmak, haksızlık yapmak ve zulmetmek anlamına gelen ‘âle- ‘avele kökünden türeyen ve Türkçe’ de de aynı şekilde kullanılan ‘aile ev ahalisi, bir evde yaşayan insanlar anlamını ifade etmektedir. Yine Arapça’ da günlük dilde aile kelimesinden fazla kullanılan ‘üsra’ (ç.üser) kelimesi ailenin yanı sıra sülale, hanedan, soy, kabile, boy ve akraba anlamlarına gelmektedir.”¹

TDK’nin aile tanımına bakarsak:

“Aile, evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik, ev, familya, aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü, birlikte oturan hısım ve yakınların tümü, eşlerden kadın için kullanılan bir söz, aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü”² şeklinde tanımlanmıştır.

Kur’an aileden Rum suresinde “*Onlara ısınıp kaynaşasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranızda sevgi ve şefkat duyguları yerleştirmesi de O’nun kanıtlarındandır. Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır*”³ şeklinde bahsetmiş, aileyi; hayatın zorluklarından, işlerin stresinden ve zorluğundan sakinlik bulunacak yerler olarak tanımlamıştır.

2. Aile Tipleri

Aile tiplerine baktığımızda aile kavramının tanımında karşımıza çıkan çeşitliliği görüyoruz. Ancak burada belli başlılarından bahsedeceğiz. Çekirdek aile; anne, baba ve onların evlenmemiş çocuklarından meydana gelen ailelerdir. Geniş aile; anne, baba, çocuk, çocukların eşleri, torun ve bazen amca, dayı, hala ve teyzelerin de olduğu ailelerdir. Anaerkil aile; aile yönetim ve sorumluluğunun annede olduğu ailelerdir.

¹ Adem Dölek, “Sünnet Işığında Aile İçi İletişimde Hz. Peygamber’in Örnekliliği (I)”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* V/2 (2008), 201-232.

² “Türk Dil Kurumu | Sözlük” (Erişim 28 Eylül 2023).

³ Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur’an Dili* (İstanbul : Eser Neşriyat, ts.), Rum Suresi 30/21.

Ataerkil aile; aile yönetim ve sorumluluğunun babada olduğu ailelerdir. Monogami aile; kadın ve erkeğin tek eşle evli olduğu ailelerdir. Poligami aile; kadın ya da erkeğin aynı anda birden fazla eşle evli olduğu ailelerdir.

3. Türk Aile Yapısının Gelişim Dönemleri

Türk aile yapısının gelişimini İslamiyet öncesi dönem, İslamiyet dönemi ve cumhuriyet dönemi şeklinde inceleyebiliriz. İslamiyet öncesi döneme baktığımızda; Türkler her zaman olduğu gibi İslam'dan önce de aile kurumuna önem vermişlerdir. İslamiyet öncesinde Türk aile yapısında tek eşlilik ve çekirdek aile yaygındır. Kadınla erkek arasında eşitlik vardır. Ailede herkesin söz ve miras hakkı vardır. İslamiyet döneminde ise İslam da aile kurumuna değer verdiği için İslam'dan önce aileye değer veren Türklerde Müslüman olduktan sonra da bu durum değişmemiştir. Cumhuriyet döneminde kadının da iş hayatına katılmasıyla birlikte aile yapısında değişim olmuştur. Böylece daha önce evin içinde olan kadın dış dünyaya açılmıştır.

4. İslam'da Aile Kurumunun Önemi

İslam'ın en önemli amaçlarından biri de huzurlu, sağlam bir toplum kurmak olduğu için aileye önem vermiştir çünkü toplum ailelerden oluşur ve aileler nasılsa toplum da öyle olacaktır. İslam'da aile nikâh ile kurulur bu nedenle nikâhsız birliktelikler aile sayılmaz. İslam'a göre evlilik kadın ve erkeği gayri meşru birlikteliklerden koruyup harama düşmesini engeller, güven ve huzur verir, insan neslinin sağlıklı bir şekilde devamını sağlar, huzurlu toplumlar meydana getirir. Bu nedenlerden dolayı İslam evliliği teşvik etmiş ve evlilik kurumuna çok büyük değer vermiştir.

Kur'an aileden Rum suresinde *“Onlara ısınıp kaynaşasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranıza sevgi ve şefkat duygularını yerleştirmesi de O'nun kanıtlarındandır. Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır”*⁴ şeklinde bahsetmiş, aileyi; hayatın zorluklarından, işlerin stresinden sakinlik bulunacak yer olarak tanımlamıştır. Ayrıca Kur'an evliliği sevgi ve şefkat temelinde ele alıp faydalarından bahsetmiştir.

Peygamberimizin hadislerinde de evlenip aile kurmanın teşvik edildiğini görmekteyiz: *“Ey genç topluluğu! Aranızda evlenmeye gücü yetenler evlensin. Çünkü*

⁴ er-Rum 30/21.

evlenmek, gözü haramdan korumak ve iffeti muhafaza etmek için en iyi yoldur.”⁵ ve “Nikâh benim sünnetimdir. Kim benim sünnetime uygun davranmazsa benden değildir. Evlenin. Çünkü ben(kıyamet günü diğer) ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim”⁶ buyurmuştur.

Ayet ve hadislerden de anlaşıldığı üzere İslam dini sevgi, saygı, sadakat ve güven üzerine kurulu, karşılıklı sorumlulukların yerine getirildiği ailelerin kurulmasını gerekli görmüş ve tavsiye etmiştir. Ayrıca aile hayatıyla ilgili temel kuralların Kur’an’da belirlenmesi ve peygamberimiz tarafından uygulanarak gösterilmesi İslam dininin aile kurumuna vermiş olduğu değerin göstergesidir.

⁵ Ebû Abdillâh Muhammed b İsmâîl b İbrâhîm Cu’fi Buhârî, *Sahih-i Buhari*. ([İstanbul] : Dârü’t-Tıbbâati’l-Âmire, ts.) (Erişim 02 Aralık 2023), “Nikâh”, 3.

⁶ Ebû Abdullah Muhammed b Yezid er-Rebei el-Kazvini İbn Mace, *Sünenu İbn Mace*. (:, ts.) (Erişim 02 Aralık 2023), “Nikâh”, 1.

İKİNCİ BÖLÜM GÜNÜMÜZ AİLE İÇİ PROBLEMLERİ

1. Günümüz Aile İçi Problemleri

Aile toplumları oluşturan en temel kurum olduğu için hemen her toplumda aileye önem verilmektedir. Bu nedenle ailenin kurulması konusunda olduğu kadar güzel bir şekilde devam ettirilebilmesine de önem verilmektedir. Ancak küreselleşmenin etkisiyle toplum ve aile yapısındaki hızlı değişim aile içi problemlerde artışa sebep olmuş ve aile içi problemler günümüz dünyasının en önemli problemlerinden biri haline gelmiştir. Mutlu ve huzurlu ailelerin yerini; sevgi, saygı ve sadakatin azaldığı, kavgaların ve şiddetin arttığı bu nedenle de boşanmaların olduğu aileler almaktadır. Aile toplumun temelini oluşturduğu için aile kurumundaki bu bozulmalar, toplumun temelini sarsılmasına bununla birlikte değerlerimizin de zarar görmesine sebep olmaktadır.

Kapitalizmin etkisiyle oluşan modern kültürle birlikte bireysellik ön plana çıktı. Bireysellelikle birlikte insanlar sadece ben önemliyim, ne istiyorsam onu yaparım eşim dahi olsa kimse bana karışamaz şeklinde düşünmeye başladılar. Ailelerde geleneksel kültürdeki biz kavramının önemini yitirip ben kavramının önem kazanmasıyla evlilikler zarar gördü ve boşanmalarda hızlı bir artış görülmeye başladı. “ Bütün bunlara zemin hazırlayan aile içi problemleri maddeler halinde sıralayacak olursak:

- 1.Eş seçiminde yapılan hata
- 2.Aile içi iletişim problemleri
- 3.Ekonomik kökenli sorunlar
- 4.Aile içi şiddet problemi
- 5.Aşırı kıskançlık
- 6.Alkol-madde, kumar bağımlılığı
- 7.Eşler arası cinsel sorunlar ve aldatma
- 8.Aile bireylerinin aşırı müdahalesi, gelin kayınvalide çatışması
- 9.Çocuk sahibi olma konusundaki anlaşmazlıklar
- 10.Eşler arası mahrem konuların sır olarak kalmaması
- 11.Sosyal medya kullanımını kaynaklı problemler

12.Boşanma”⁷

1.1 Eş Seçiminde Yapılan Hata

Eş seçimi hayatın en önemli kararlarından biridir. Çünkü evlilik ömür boyu süreceği için hayatın kalan kısmının nasıl olacağını belirlemek demektir. Fakat bu kadar önemli bir konuda evlenecek gençler evlenecekleri kişide araması gereken özelliklere bakmadan duygusal karar vermektedirler. Evlendikten sonra da eşinin ahlakını ya da kişiliğini beğenmemekte, ahlaki ve dini değerlerinin farklı olduğunu anlamakta, biri için doğru olan bir davranış diğerine göre yanlış olmakta ve sonunda anlaşamayıp boşanmaktadır. Bu nedenle gençler evlenecekleri kişiyi tanımalı, kendi karakterine, ahlakına, yaşayışına ve inancına uygun kişiyle evlenmelidir.

1.2. Aile İçi İletişim Problemleri

Eşlerin doğru ve sağlıklı bir iletişim kuramamaları aile içi problemleri ortaya çıkaran en önemli sebep olduğu düşünülmektedir.⁸ Eşler birbirleriyle bazen sözlü bazen de sözsüz iletişim kurabildikleri gibi bazen de hiç iletişim kurmazlar. Sözlü iletişimde hakaret, suçlama, emir verme ve karşı tarafın düşüncelerine değer vermeme vb. durumlar problemleri çözmek yerine daha da arttırmaktadır. Sözsüz iletişimde ise işin içine yüz ifadeleri girer ve bazen bir ifade, yüzlerce cümleden çok daha fazla şey anlatır. Bu nedenle sözsüz iletişim; nefret, sevgisizlik, küçümseme vb. duyguları ifade edecek şekilde kullanılırsa problemler çözülemeyecektir. İletişimsizlik ise tamamen negatif bir durumdur. İletişim kurulmadığında sorunlar uzar, birikir ve hiçbir zaman çözülemez. Eşler arası iletişim sorunlarının en önemli sebebi eşlerin kadın ve erkeğin duygusal yaratılışlarının farklı olduğunu düşünememeleridir. Kadın süreci erkek sonucu düşünür ve birbirlerini anlamamakla suçlarlar. Kadın ve erkek arasındaki kültürel farklılıklar da problemlere sebep olabilmektedir. Farklı kültürlerden iki kişinin evlenmesi sonucu bazı konularda anlaşmazlık çıkabilmektedir. Mesela; eşlerden biri kalabalık misafir ağırlamayı severken diğeri bundan rahatsız olabilmekte ve tartışabilmektedirler.

“Ailedeki normal iletişim ve etkileşimi engelleyen faktörler:

- Aileyi ve bireyleri ilgilendiren konular üzerinde, yüzeysel konuşma, ciddiye almama,

⁷ Arif Durğun, “Aile İçi Problemler ve Çözüm Önerileri” (Erişim 12 Kasım 2023); Yusuf Genç - Seda VELİ Baki, “Eşler Arası Çatışmaya Neden Olan Faktörler”, *Journal of Turkish Studies* 12/Volume 12 Issue 21 (17 Ekim 2019), 299-314.

⁸ Durğun, “Aile İçi Problemler ve Çözüm Önerileri”.

- Aşırı soru sorma, yersiz şüphe ve tereddütler,
- Samimiyetsiz davranma ve ilgisizlik,
- Konuşma ve izah etme olmadan, karşı tarafın hareketlerini, düşüncelerini yorumlamaya ve tahmin etmeye çalışma, (en çok görülen çatışma alanı)
- Geçmişteki üzücü ve tatsız olayların sık sık gündeme getirilmesi, geçmişte bugünde yaşamak,
- Sorulan soruları cevapsız bırakma, umursamama,
- Bireylere söz ile baskı kurmaya çalışma,
- Abartılı bir şekilde onaylama veya reddetme, aşırı tepkiler,
- Sık sık öneride bulunma veya kişisel düşünceleri karşı tarafa dayatma,
- Suçlama, sürekli olumsuz eleştiri, negatif değerlendirmeler yapma,
- Emir verme, tehdit etme,
- Samimiyetten uzak kalma, yalan söyleme,
- Alay etme, küçük düşürmeye çalışma, fikirlere değer vermeme,
- Olayların olumsuz yönlerini çıkarmaya çalışma, kötüye yorma,
- Küçük hataları çok abartma,
- Fedakârlığı sürekli karşı taraftan bekleme,
- Ortak faaliyetlere gereken önemi vermeme, birlikte vakit geçirmeme,
- Karşıdakinin benliğini yok sayma ona ifade etme imkânı tanımama şeklinde sıralamak mümkündür.”⁹

1.3. Ekonomik Kaynaklı Problemler

Toplumsal hayat içerisinde ailelerin yaşamaya devam edebilmeleri ve ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için çalışmak gerekmektedir. Dinimiz açısından baktığımızda evin geçimini sağlamak, ailenin ihtiyaçlarını karşılamak öncelikle erkeğin görevidir. Zaten Türk toplumunda erkekler de bu görevi üstlenmeye daha yatkındır. Fakat günümüz toplumundaki hızlı değişimle birlikte yaygınlaşan aşırı tüketim kültürü, ihtiyaçların artması vb. nedenlerle kadınlar da çalışmaya başlamışlardır. Bu durum da aile içi ekonomik problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Çalışma hayatına katılmasıyla kadın; hem çalışan hem eş ve anne olmuş bu nedenle iş yükü artmıştır. Eşi de çalışan erkeğin eşine ev işlerinde yardımcı olması gerekirken erkelerin birçoğunun bunu

⁹ Diyardinnet Haber, “Aile Nedir? Aile Özellikleri, Tipleri, Üyeleri, Kimlerden Oluşur Hakkında Bilgi”, *Diyardinnet*, ts.

yapmaması eşler arasında tartışmaların başlamasına sebep olmakta ve sonuçta boşanmalarına sebep olacak problemler ortaya çıkmaktadır.

“Ailede çatışmaya neden olan problemlerden biri; ailenin ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli gelirin olmaması durumunda, harcamaların kontrolünün kimin elinde olacağıdır. Bu noktada eşlerin fikir birliğine varmaları evlilik uyumu açısından son derece önemli görülmektedir. Maddi konularda yaşanan sorunların temelinde genellikle, paranın yetersizliğinden öte, eşlerin ekonomik sıkıntının üstesinden nasıl geldiği ve sıkıntıyı nasıl paylaştığı göze çarpmaktadır.”¹⁰

Bu durum modern ailelerde kavga sebebi olurken geleneksel ailelerde maddi konularla ilgili kararlar erkek tarafından alınmaktadır. Bununla birlikte gelir yeterli de olsa kadın da eve ekonomik katkı sağladığı için elde edilen gelirin nasıl ve nerelere harcanacağı konusunda söz hakkının olduğunu savunması bazı erkeklerin de bunu kabul etmemesi de aile içi çatışmaya sebep olmaktadır. Dinimiz aile yönetiminde en üstte tek bir yöneticiyi tavsiye etmektedir. Çünkü birçok şeyde olduğu gibi aile yapısı da iki yöneticiyi kabul etmeyecektir. Ancak günümüzde kadınların da ekonomik özgürlüklerini ellerine almaları sonucu ailelerde iki eş de eşit derecede söz hakkına sahip olmuş bu durum ise bazı aile içi problemlerin çıkmasına zemin hazırlamıştır.

1.4. Aile İçi Şiddet Problemi

“Aile içi şiddet; eşler arası, anne-baba arası veya ebeveyn-çocuklar arası meydana gelen fiziki veya psikolojik güç ve kuvvet kullanımının bütünüdür.”¹¹

Eşler arasındaki geçimsizlik, sürekli devam eden kavgalar, aşırı alkol veya uyuşturucu kullanımı, ailenin düzenli bir gelirin olmaması vb. durumlar aile içi şiddetin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Şiddeti uygulayan taraf olarak baktığımızda kadın da erkek de şiddet uygulayabilmektedir. Fark ise kadının daha çok psikolojik şiddet, erkeğin ise fiziksel ve cinsel şiddet uygulamasıdır. Ancak şu da bir gerçektir ki; ne şekilde olursa olsun şiddet aile içi problemleri çözülemez hale getirmekte hatta daha da arttırmaktadır.

1.5. Aşırı Kıskançlık Problemi

Aile içi problemlerin ortaya çıkma sebeplerinden biri de eşler arasındaki aşırı kıskançlıktır. Hatta bazı eşler arasındaki en büyük sorunlardandır. Aşırı kıskançlık kadında da erkekte de olabilmektedir. Kıskançlık kimi insanda az kimisinde çok olsa da

¹⁰ Genç - Baki, “Eşler Arası Çatışmaya Neden Olan Faktörler”.

¹¹ Durğun, “Aile İçi Problemler ve Çözüm Önerileri”.

herkeste olan bir duygudur. Önemli olan bu duyguyu dengede tutabilmektir. Aşırı olmayan kıskançlık, sevginin göstergesi olarak algılanıp eşlerin hoşuna gidebilir onları mutlu edebilir. Fakat kıskançlık aşırı olduğunda ailenin huzuru bozulur, güvensizlik artar, sevgi azalır, boşanmalar artar. Hatta bazen kıskançlık bazı kişilerde o kadar ölçsüz hale gelir ki eşlerden biri diğerini öldürebilir. Maalesef günümüzde aşırı kıskançlık eşler arasında problemlere sebep olmaya devam etmektedir.

1.6. Alkol ve Madde Bağımlılığı Problemi

“Bağımlılık; kişinin kullandığı bir madde, alkol, nesne veya yaptığı bir davranış (eylem) üzerinde kontrolü kaybetmesidir. Kontrolsüzce kullanılan her madde ya da gerçekleştirilen her davranış bağımlılık oluşturma riski taşır. Kişiler hayatta birçok şeye karşı bağımlı bağımlı olabilir. Örnek: madde, alkol, sigara, kumar, teknoloji, herhangi bir eşya veya davranış.”¹²

Alkol-madde, kumar bağımlılığının aile üzerinde maddi-manevi olumsuz birçok etkisi bulunmaktadır. Alkol-madde bağımlılığı; aile içi iletişimin bozulmasına, maddi sorunlara ve bu sorunlar neticesinde ailenin ihtiyaçlarının karşılanamamasına, tartışmalara, eşe ya da çocuğa karşı şiddete, ev içerisinde huzursuzluğa, korkuya, endişeye sebep olmaktadır. Bütün bu olumsuz etkilerinden dolayı eşlerden birinde olan alkol, madde ya da kumar bağımlılığı boşanmalarla sonuçlanabilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de “*Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar, fal okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.*”¹³, “*Şüphesiz şeytan içki ve kumar yoluyla aranızda düşmanlık ve kin sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?*”¹⁴ buyurmakta ve içki, kumar, fal vb. şeylerin zararlarından bahsedilerek uzak durmamız gerektiği vurgulanmaktadır.

Peygamberimiz de “*İçkiden sakının. Çünkü o bütün kötülüklerin anasıdır*”¹⁵ buyurmuştur. Dinimiz bizden din, akıl, can, nesil ve mal değerlerinin korunmasını istemektedir. Maide Suresi'nde içkinin Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoyduğu vurgulanmakta bu nedenle din değerine zarar vermiş olmaktadır. İçki içen kişi sarhoş olduğu için akıl değeri de zarar görmektedir. İçkili trafiğe çıkanlar ise kazalara sebep olup

¹² “Bağımlılık Nedir | Bağımlılık Ne Demek”, <https://www.yesilay.org.tr/tr/> (Erişim 23 Kasım 2023).

¹³ el-Mâide 5/90.

¹⁴ el-Mâide 5/91.

¹⁵ Ebû Abdurrahman Ahmed b Ali b Şuayb Nesai, *Sünenü'n-Nesai* (Beyrut : Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, ts.), “Eşribe”, 44.

hem kendi canlarına hem de başkalarının canlarına zarar vermektedir. Anne, baba ya da her ikisinin içki, kumar gibi bağımlılıklarının olduğu ailelerde yetişen çocuklar da olumsuz etkilenmekte ve nesiller de bozulmaktadır. Yine içki, kumar vb. alışkanlıklar kişilere maddi olarak da zarar vermektedir. Görüldüğü gibi içki dinimizin bizden korumamızı istediği beş değere de zarar vermektedir.

1.7. Eşler Arası Cinsel Sorunlar ve Aldatma

“Eşler arası cinsel sorunlar; belki de eşler arasında çatışma konularının en mahrem tarafını oluşturmaktadır. Eşlerin cinsel doyum sağlayabilmeleri için birbirlerini uyarabilmeleri ve cinsel duygularını paylaşabilmeleri gerekir. Cinsel ihtiyaçların giderilememesi, eşlerin cinsel duygularını birbirleri birbirleriyle paylaşamaması, cinsel doyumun tek taraflı seyretmesi, cinsel dürtülerin yeterince uyarılamaması gibi sebepler açıkça ifade edilemediğinde buna bağlı olarak diğer sorunlar büyütülür ve dolaylı olarak basit gerekçelerle eşler arası çatışmalar çoğalır. Aile danışmanlığı tecrübelerimiz; cinsellikle ilgili sorun olarak şuur altına yerleşen, konuşulamayan, çözülemeyen ve bireyi rahatsız eden durumların aile içinde çatışma sebebi gösterilen pek çok farklı sebebin tetikleyicisi olduğunu göstermiştir.”¹⁶

Aldatma; eşlerden birinin başka biriyle fiziksel veya duygusal anlamda ilişki kurmasıdır. Aldatan kişilere göre birçok farklı gerekçe aldatmaya sebep olmaktadır. Ancak ne sebeple olursa olsun doğru bir davranış değildir. Aldatılan kişinin acı çekmesine, psikolojik sorunlar yaşamasına, başka insanlara karşı da güven problemi yaşamasına sebep olmaktadır. Aldatma sebebiyle günümüzde birçok evlilik boşanmayla sonuçlanmaktadır. Dinimiz de eşlerin birbirini aldatmasını ve zinayı yasaklamıştır. Zina dinimizde haramdır, büyük günahlardan kabul edilir ve cezası vardır.

1.8. Aile Bireylerinin Aşırı Müdahalesi, Gelin-kayınvalide Çatışması

Aile bireylerinin müdahaleleri bazen faydalı olmakla birlikte çoğunlukla ciddi sorunlara sebep olmaktadır. Aile bireylerinin özellikle kayınvalidelerin evliliklere aşırı ve bazen de yanlış müdahaleleri eşler arasında tartışmalara, huzursuzluğa hatta şiddete sebep olabilmektedir. Aile bireylerinin aşırı müdahalesini boşanmaların en büyük sebeplerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum toplumumuzda eskiden beri süregelen bir sorun olarak daha çok gelin-kayınvalide arasında ortaya çıkmaktadır.

¹⁶ Genç - Baki, “Eşler Arası Çatışmaya Neden Olan Faktörler”.

Kayınvalidelerin evliliğe aşırı, bazen yanlış müdahalesi, çocuk sahibi olma zamanı ve sayısına, çocuğun ismine ve çocuk yetiştirme yöntemine karışması, harcama ve alışveriş, ev temizliği, misafir kabul edip etmeme konusundaki anlaşmazlıklar, aile içi mahrem konulara müdahale vb. birçok farklı konuda ortaya çıkmaktadır. Bu durumlarda erkek eş, karısı ile annesi arasında kalmakta, eşini savunmadığında ise aralarında tartışmalar olabilmektedir. Bu durumun tam tersi de olabilmekte yani kadın eşin annesi de müdahale edebilmektedir. Kadın da annesine hak verip eşine destek olmadığında yine problem olabilmektedir. Bazen de erkek eş annesine bağımlı olduğu için evliliği ile ilgili bir karar vereceğinde eşi yerine annesine danışması ve eşi ile aralarında yaşanan sorunları hatta bazen mahrem konuları dahi annesine anlatması vb. durumları eşi öğrendiğinde aralarında büyük tartışmalara sebep olabilmektedir. Bu nedenle kötü sonuçlara sebep olmamak için aile bireylerinin çocuklarının evliliklerine aşırı ve yanlış müdahaleler yapmaktan kaçınmaları yardım istendiğinde yol göstermeleri destek olmaları gerekmektedir. Eşler sorunlarını öncelikle kendi aralarında çözmek için ellerinden geleni yapmalılar en son hiçbir şekilde çözemelerse aile bireylerinin desteğini istemelilerdir.

1.9. Çocuk Sahibi Olma Konusundaki Anlaşmazlıklar

Çocuk sahibi olma zamanı, sayısı ve çocuğun isminin ne olacağı konuları eşler arasında problem olan konulardandır. Eşlerden birinin hemen çocuk sahibi olmayı isterken diğeri bir süre beklemeyi ve belki mesleğinde ilerlemeyi tercih edebilmektedir. Genellikle erkekler hemen çocuk sahibi olmayı isterken kadınlar beklemeyi tercih eder ve korunur. Evliliğin ilerleyen süreçlerinde çocuk sahibi olmaya karar verdiklerinde çocuklarının olmaması durumunda erkek kadını daha önce korunduğu için suçlayabilmektedir. Bazen de çocuk sayısı ve isminde anlaşamamaktadırlar. Yine erkek çocuğa sahip olmayı isteyen, olmadığı zaman da eşini suçlayanlar da olmaktadır. Ayrıca ailelerin de torun isteme konularındaki ısrarları hatta müdahaleleri sorunları daha da artırmaktadır.

1.10. Eşler Arası Mahrem Konuların Sır Olarak Kalmaması

Mahrem konular eşler arasında kalması gerekirken bazen her iki eş bazen de eşlerden biri bu konuda hassas davranmamaktadır. Mahrem konular çoğunlukla ailenin diğer bireyleriyle bazen de arkadaşlar arasında konuşulabilmektedir. Bu çok yanlış bir davranıştır ve eşlerden biri bu durumdan rahatsız ise doğal ve haklı olarak tartışmaları kaçınılmaz olmaktadır.

1.11. Sosyal Medya Kullanımı Kaynaklı Problemler

Eşler sosyal medyada fazla zaman geçirdikleri için birbirlerine ayırdıkları zaman azalmakta ve birbirlerinden uzaklaşmaktadırlar. Yine sosyal medyanın yanlış kullanımı aldatmalara da sebep olduğu için güven problemi ve kıskançlık ortaya çıkmaktadır. Bazen eşlerden birinin sosyal medyada paylaştıkları aralarında sorun olabilmektedir. Bu sebeplerden dolayı eşlerin sosyal medya kullanımında dikkatli olmaları ve evliliklerine zarar verecek davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir.

1.12. Boşanma

Arapçada talak kelimesiyle ifade edilen boşanma; eşlerin evliliklerini sona erdirmeleri bitirmeleri anlamına gelmektedir. İslam dini evliliğe teşvik etmekle birlikte evliliğin devam ettirilmesine de önem vermiş, boşanmayı ise hoş görmemiş başvurulabilecek son çare olarak izin vermiştir. Bu nedenle anlaşamayan ve boşanmak isteyen eşlerin öncelikle aralarındaki sorunları çözmeye çalışmaları, çözemezlerse aile büyüklerinden yardım istemeleri tavsiye edilmiştir. Ellerinde gelen her şeyi yaptıkları halde yine çözemezler ve boşanma kararı alırlarsa da maruf ölçülerine uygun davranmaları öğütlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HZ. PEYGAMBERİN AİLE HAYATINA DAİR ÖRNEKLİĞİ

Peygamberimiz Hz. Muhammed sadece peygamber olduktan sonra peygamber olmadan önce de örnek alınan, sevilen ve en önemlisi güvenilen bir kişiydi. Öyle ki yaşadığı yer olan Mekke’de Muhammedü’l-Emin (güvenilir Muhammed) şeklinde tanınmıştır. İçinde bulunduğu cahiliye toplumunda yaygın olan kötü davranış ve yaşayışlardan hep uzak durmuş her yönüyle örnek alınacak bir hayat yaşamıştır. Bu örnekliliği peygamber olduktan sonra Allah’tan aldığı emirlerle birlikte daha da güzelleşerek devam etmiş ve kıyamete kadar herkesin hayatın her alanında örnek alabileceği yol gösterici olmuştur.

Peygamberimizin örnekliliği Kur-an’ da “*İçinizden Allah’ın lütfuna ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah’ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullah’ta güzel bir örneklilik vardır*”¹⁷ şeklinde ifade edilmektedir. Buradan da anlaşıldığı üzere Hz. Peygamberin örnekliliği hayatın her alanındadır.

Günümüz modern toplumunda en büyük sorunlar aile hayatlarında yaşanmakta ve evlilikler eskiden olduğu gibi uzun yıllar, mutlu, huzurlu ve güven içinde devam etmemektedir. Maalesef aile kurumu her geçen gün daha da kötüleşmekte; geçimsizlik, huzursuzluk, kavga, şiddet artmakta ve bütün bunlar boşanmalara sebep olmaktadır. Ailelerin sağlam temeller üzerine kurulması ve devam ettirilebilmesi için peygamberimizin hem evlenmeden önce eş seçimi ile ilgili tavsiyeleri dikkate alınmalı hem de evlendikten sonraki uygulamalarını örnek alınmalıdır.

2. Hz. Peygamberin Eşler Arası Problemlerin Çözümüne Tavsiyeleri

2.1. Peygamberimizin Eş Seçimi Konusundaki Tavsiyesi

Peygamberimiz evlenecek kişilerin birbirlerine alışması, kaynaşması için birbirlerini görmesi gerektiğini söylemiştir. Peygamberimiz bir hadisinde “*Biriniz bir kadına talip olduğunda onunla evlenmeye teşvik edecek özelliklerine bakabiliyorsa baksın*”¹⁸ buyurmuştur.

Eş seçimi hayatın en önemli kararlarından birdir. Çünkü evlilik ömür boyu süreceği için hayatın kalan kısmının nasıl olacağını belirlemek demektir. Fakat bu kadar önemli

¹⁷ el-Ahzâb 33/21.

¹⁸ Süleyman b Eş’as b İshak el-Ezdi Ebû Davud es-Sicistani, *Kitâbü’s-Sünen = Sünenü Ebû Davud*. (Cidde : Darü’l-Kible li’s-Sekafeti’l-İslamiyye, 1998), “Nikâh”, 19.

bir konuda evlenecek gençler evlenecekleri kişide araması gereken özelliklere bakmadan duygusal karar vermektedirler. Evlendikten sonra da eşinin ahlakını ya da kişiliğini beğenmemekte, ahlaki ve dini değerlerinin farklı olduğunu anlamakta, biri için doğru olan bir davranış diğerine göre yanlış olmakta ve sonunda anlaşamayıp boşanmaktadırlar. Bu nedenle gençler evlenecekleri kişiyi tanımalı, kendi karakterine, ahlakına, yaşayışına ve inancına uygun kişiyle evlenmelidir. Bu durumu peygamberimiz bir hadisinde “*Evleneceğiniz eşler konusunda seçici olun, denginizle evlenin. (Kızlarınızı da) emsalleriyle, denkleriyle evlendirin*”¹⁹ diyerek kişinin dengiyle evlenmesinin önemine vurgu yapmıştır. Yine peygamberimizin hayatından anlıyoruz ki gençler evlenecekleri zaman anne-babalarının fikrini alsalar güzel olur fakat ortak noktada buluşamazlarsa da kimle evleneceklerine gençlerin kendilerinin karar vermeleri gereklidir.

Peygamber efendimiz başka bir hadisinde “*Bir kadınla dört şeyden dolayı evlenilir: Malı, soyu, güzelliği ve dini. Sen din sahibi birini seç. (Aksi halde) fakr u zarurete maruz kalırsın*”²⁰ demektedir. Bu hadise göre kişi zengin, soylu ve güzel birini de tercih edebilir ancak peygamberimiz dindar olanı tercih etmesini tavsiye etmektedir. Günümüz gençleri daha çok dış görünüme bakarak karar verdikleri için evlendikten sonra anlaşamamakta ve boşanmaktalar. Böyle üzücü bir durumla karşılaşmamak için peygamberimizin eş seçimiyle ilgili evlenecekleri kişiyle karakter, huy, düşünce yapısı ve inanç açılarından birbirlerine denk olmaları gibi tavsiyelerine uymaları gerekmektedir.

2.2. Peygamberimizin Evlilikte Duanın Önemine Dair Tavsiyeleri

Duayı müminin silahı olarak gören sevgili Peygamberimiz evlenecek kişiler için çevresindekilerin, evlenecek kişilerin de kendileri için, eşlerinin hayırlı olması, yuvalarının huzurlu olması için dua etmelerini tavsiye etmiştir.

2.3. Peygamberimizin Aile İçi İletişim Konusundaki Tavsiye ve Uygulamaları

Hz. Peygamberin “*Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en iyi davranandır. Ben aranızda ailesine en iyi davranan kişiyim*”²¹ hadisi aile içi ilişkilere son derece önem verdiğini bizlere göstermektedir. Peygamberimiz eşler arası iletişimde eşlerin birbirlerine sevgilerini hem sözlü hem de davranış olarak ifade etmelerini tavsiye etmiştir. Kendisi de eşlerine sevgisini söz ve davranışlarıyla göstermiştir. Mesela; eşi Hz. Aişe’ ye Uveys

¹⁹ Ebû İsa Muhammed b İsa b Sevre es. Süleimi Tirmizi, *el-Câmiü'l-Kebir = Camiü's-Sahih = Sünenü't-Tirmizi* (Beyrut : Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1998), “Zühd”, 63.

²⁰ Buhârî, “Nikâh”, 16.

²¹ Mace, “Nikâh”, 50.

(Aişecik) ve Humeyra şeklinde hitap ederek sevgisini göstermiştir. Hz. Peygamberin eşlerinin güzel özelliklerini takdir etmesi, su içtiği yerden suyu içmesi, hayvana binmesine yardım etmesi, yemeğe davet edildiği zaman eşinin de davet edilmesini istemesi, eşlerinden biri ağladığında gözyaşlarını eliyle silmesi sevgisini davranış olarak gösterdiği durumlardan bazılarıdır. Hz. Peygamber her gün bütün eşlerine uğrar, hal ve hatırlarını sorar, ihtiyaçları varsa karşılar sonra da nöbet günü kimdeyse o eşinde kalırdı. Bütün bu davranışları O'nun eşlerine sevgisinin ve onlara verdiği değerın göstergeleridir. Peygamberimiz sevginin ifade edilmesi ve davranışlarla gösterilmesinin karşılıklı olması gerektiğini de söylemiştir. Çünkü eşlerin birbirlerine sevgilerini söylemeleri ve davranışlarıyla göstermeleri evliliklerinin mutlu ve huzurlu bir şekilde sürmesine katkı sağlayacaktır.

Hz. Peygamber eşlerin birbirlerini takdir etmelerini ve birbirlerine teşekkür etmelerini tavsiye etmiştir. Çünkü bunları yapmak eşler arası bağları kuvvetlendirecektir. Peygamberimiz bu konuyla ilgili olarak bir hadisinde *“Dininizin yarısını Hümeýra (Áişe) ’den alın”*²² buyurarak eşinin dini konulardaki bilgisini ifade ve takdir etmiştir.

Eşler arası iletişimde eşlerin birbirlerine danışmaları da son derece önemlidir çünkü eşler arasındaki birçok problem eşlerden birinin diğerinin fikrini almadan her ikisini de ilgilendiren evlilikleriyle ilgili konularda kararlar almaları sonucu ortaya çıkabiliyor. Peygamber Efendimiz de bazı önemli konularda eşlerine danışmıştır. Örneğin; Hudeýbiye Barış Antlaşması'nın içeriğini kabullenemeyen sahabeler Peygamber Efendimiz' in emrini yerine getirmemişler bunun üzerine Peygamberimiz eşi Ümmü Seleme' ye danışmış ve eşinin tavsiyesini uygulayarak sorunu çözmüştür. Burada da gördüğümüz gibi peygamberimiz önemli bir konuda eşine danışmış ve eşinin tavsiyesini uygulamıştır.

İlk vahiy geldiğinde dehşete düşen Peygamber Efendimiz eşi Hz. Hatice'ye anlatmış ona danışmıştır. Yine Hz. Peygamber hastalandığında eşlerini toplamış ve onlara *“Gerçekten ben, hepinize uğramaya güç yetiremiyorum. Eğer Áişe' nin yanında kalmama izin vermeyi uygun görüyorsanız, ben Áişe' nin yanında kalırım”*²³ diyerek diğer eşlerinden izin istemiş onlar da izin vermişlerdir. Günümüzde eşler de Peygamberimizi

²² Tirmizi, "Eş-Şemaliü'l-Muhammediye", 17.

²³ es-Sicistani, "Nikâh", 34.

örnek alıp birbirlerine danıştıklarında hem gönüllerini almış hem de beraber karar verdikleri için sonunda çıkabilecek tartışmalar da önlenmiş olacaktır.

Hız. Peygamber (sav) eşlerin birbirlerini ihmal etmemelerini tavsiye etmiştir. Kendisi de her gün eşlerini sırayla ziyaret edip onlarla sohbet etmiş, bir sıkıntısı varsa dinlemiş teselli etmeye çalışmıştır. Ayrıca ev işlerinde de eşlerine yardımcı olmuştur. Nafile ibadetlerin yapılmasında bile ailenin ihmal edilmemesi gerektiğini söylemiş ve bu nedenle gece gündüz sürekli ibadet edip eşiyile ilgilenmeyen bir sahâbeyi de bu şekilde yapmaması eşiyile ilgilenmesi konusunda uyarmıştır. Günümüzde de eşler aile içi iletişimde Peygamberimizin uygulamalarını örnek alırlarsa yanlış iletişim ya da iletişimsizlikten kaynaklanan problemlerin çözümü kolaylaşacaktır.

2.4. Ekonomik Kaynaklı Problemlerde Peygamberimizin Tavsiyeleri

İslam dini ailenin geçiminden erkeği sorumlu tutmuştur. Fakat günümüz toplumundaki hızlı değişimle birlikte yaygınlaşan aşırı tüketim kültürü, ihtiyaçların artması vb. nedenlerle kadınlar da çalışmaya başlamış ve kadınların iş yükü artmıştır. Hem dışarıda çalışıp hem ev işlerini yapan kadına eşi yardımcı olmayınca bu durum tartışmalara sebep olmuştur. Burada erkeklerin Peygamberimizi örnek alıp ev işlerinde eşlerine yardımcı olmaları problemlerin çözümüne katkı sağlayacaktır.

Ayet ve hadislere baktığımızda kadının ailesi için kendi malından harcama yapmak zorunda olmadığı, evin geçiminden erkeğin sorumlu tutulduğu, kadının evlendikten sonra yiyecek, giyecek ve kalacak yer ihtiyaçlarını karşılamamanın kocanın vazifesi olduğunu görüyoruz. Yine İslam'a göre kadın çalışmak zorunda değildir, çalışacaksa da helal bir yolla ve eşinin de onayı ile olmalıdır. Kadın çalışıyorsa kazancından evin geçimine katkı sağlayabilir ama erkek bu konuda eşini zorlayıp illaki katkı yapacaksın diye mecbur tutmaya hakkı yoktur.

Peygamberimizin eşlerinden Hız. Hatice zengin bir kadındı ve hem maddi hem manevi olarak Peygamberimizi desteklemiştir. Hız. Hatice bütün servetini Allah yolunda harcamış İslam'ı yayma sürecinde Peygamberimize manevi olarak destek olduğu gibi maddi olarak da destek olmuştur. Öyle ki Mekke Müslümanlara boykot yapıldığında onun serveti kullanılmıştır. Hız. Hatice bunları kendi rızasıyla yapmış Peygamberimiz eşini zorlamamıştır. Yine eşlerinden Zeyneb bint Cahş da deri tabaklıyor, tabakladığı derilerden elbise ve ayakkabı dikip satıyor bunlardan elde ettiği parayı hayır işlerinde kullanıyordu. Gördüğümüz üzere Peygamberimiz eşlerini evin geçimine katkı yapmaları

için zorlamamıştır. Günümüzde her ne kadar geçim zorlaşmış ve kadın çalışıyorsa eşine destek olması güzel bir şey olsa da eğer tartışmaya sebep oluyorsa Peygamberimizin uygulamaları dikkate alınıp öyle davranılırsa sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.

2.5. Aile İçi Şiddet Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri

Aile içi iletişim ve huzuru olumsuz etkileyen sebeplerden biri de aile içi şiddettin olmasıdır. Şiddet genellikle kadın ve çocuklara uygulanmakla birlikte eşlerinden şiddet gören erkekler de vardır. Şiddet; sözlü, fiziksel, duygusal ve ekonomik olmak üzere farklı şekillerde uygulanabilmektedir. Eşler arası şiddet sevgi ve saygıyı yok etmekte huzursuzluğa sebep olmaktadır. Sonunda bitmeyen şiddet yüzünden boşanmalar meydana gelmektedir. Hem dinimiz hem de Peygamberimiz erkeklerin eşlerine şiddet uygulamalarını hoş görmemekte ve eşlerini dövmemelerini tavsiye etmektedir. Peygamber Efendimiz eşlerine şiddet uygulamayarak örnek olmuş ve hadislerinde de bunu belirtmiştir. Şöyle ki; *“Biriniz hanımına, kölesine vurduğu gibi vurmasın, sonra günün sonunda hanımı ile cinsi ilişkide bulunur”*²⁴ buyurarak erkeklerin önce eşlerini dövüp sonra dövdükleri eşleriyle cinsel ilişkiye girmelerinin ahlaken de yanlış olduğuna vurgu yapmaktadır. Yapılan araştırmalarda birçok kadının fiziksel şiddete maruz kaldıktan sonra cinsel ilişkiye zorlandığı tespit edilmiştir.²⁵ Bu durum Peygamberimizin yapmış olduğu uyarının ne kadar önemli ve yerinde olduğunu göstermektedir.

Hz. Peygamberin kadınların dövülmemesini sözlü olarak söylediği gibi kendi hayatında da örnek olmuş eşlerinden hiçbirini dövmemiştir. Örneğin; Hz. Âişe'nin *“Resulüllah (s.a.v) ne bir hizmetçisine ne de hanımına vurdu, ne de eliyle bir şeye vurdu”*²⁶ sözü Peygamberimizin tavsiye ettiği şeyleri önce kendi hayatında uyguladığını göstermektedir. Yine Hz. Peygamberin *“Kadınlara karşı hep hayır tavsiye edin. Zira onlar sizin yanınızda birer emanettir”*²⁷ ve *“Eşlerinize yediğinizden yedirin, giydiğinizden giydirin, sakın onları dövmeyin ve onları incitecek çirkin sözler söylemeyin”*²⁸ hadisleri de kadınların erkeklere Allah'ın emaneti olduğu, dövülmemeleri hatta kötü söz bile söylenmemesi gerektiğini vurgulanmaktadır. Günümüzde de aile içi

²⁴ Buhâri, “Nikâh”, 93.

²⁵ Celalettin Vatandaş, *Aile ve şiddet: Türkiye’de eşler arası şiddet* (T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2003).

²⁶ Mace, “Nikâh”, 51.

²⁷ Tirmizi, “Rada”, 11.

²⁸ es-Sicistani, “Nikâh”, 40-41.

şiddetin çözümünde Peygamberimizin uygulamaları örnek alınırsa olumlu sonuçlar ortaya çıkacak ve birçok evlilik şiddet yüzünden son bulmayacaktır.

2.6. Eşler Arasındaki Aşırı Kıskançlık Problemine Peygamberimizin Tavsiyeleri

Günümüz ailelerinde yaşanan kıskançlık problemi Hz. Peygamberin ailesinde eşleri arasında da yaşanmıştır. Hz. Peygamber çeşitli sebeplerle aynı anda birden çok kadınla evli bulunmuştur. Tek eşli evliliklerde bile görülen kıskançlık doğal olarak Peygamberin hanımları arasında da görülmüş, birbirlerini kıskanmışlardır. Erkeklerde de olmakla birlikte kadınlarda daha fazla olan kıskançlık yaratılıştan gelen bir özelliktir. Peygamberimiz de kadının fitratında kıskançlık duygusunun olduğunu bildiğinden eşlerinin kıskançlıklarını hoşgörüyü karşılamış, kızıp bağırmandan güzel sözler söyleyerek eşlerini yumuşatmış gönüllerini almış ve böylece kıskançlığın artıp daha büyük sorunların meydana gelmesini ve eşlerinin mutsuz olmasını engellemiştir. Bizlere de bu duygunun yaratılıştan olduğunu kabul edip eşlerin birbirlerini endişelendirecek ve şüphelendirecek tavır ve davranışlardan uzak durmamızı tavsiye etmiştir. Peygamberimizin eşlerinin kıskançlığı bazen Peygamberimizi üzecek kadar artmıştır. Peygamberimizin eşlerinin kıskançlığı ve peygamberin eşlerine verdiği tepkiyle ilgili olarak Tahrîm suresinin ilk ayetleri indirilmiştir.

Bal şerbeti hadisesinde eşlerinin kıskançlıkları sonucu Resülullah onu bir daha içmem diyerek yemin etmiştir. Böylece Hz. Peygamber hanımlarını memnun etmek ve aralarındaki kıskançlığın aile düzenini bozmaması amacıyla kendisine helal olan baldan faydalanmamaya yemin etmiş oldu. Bu durumu eşlerinden birine sır olarak verdi. Peygamberin ettiği bu yemin üzerine şu ayet indirilmiştir: *“Ey Peygamber! Allah’ın sana helal kıldığını, eşlerini hoşnut etmek arzusuyla niçin kendine haram kılıyorsun? Bununla beraber Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir.”*²⁹ Ancak bu Hz. Peygamberin Allah’ın helal kıldığını değiştirme teşebbüsünde bulunup da vahyin bunu düzelttiği anlamına gelmemekte, Peygamberin kendisi için koyduğu bir yasağın olduğu ayetin bunun yanlış anlaşılmasına karşı bir önlem olarak geldiği anlaşılmaktadır. Hz. Peygamberin sırrını verdiği eşi bu sırrı gizleyememiş Hz. Peygamberin diğer eşlerine anlatmış Allah da peygamberine sırrının açığa çıktığını bildirmiştir. Sırrının açığa çıktığını öğrenen Hz.

²⁹ et-Tahrîm 66/1.

Peygamber eşine serzenişte bulunmuştur. Bu olaydan sonra bir de eşlerinden bazıları dünya hayatının ziynet ve refahıyla ilgili isteklerde bulunmuşlardır. Peygamberimiz hem bu isteğe hem de eşlerinin birbirlerini fazla kıskanmalarına çok üzölmüştür. Bu durum karşısında Hz. Peygamber hem dünya hayatının kendisi için önemsizliğini anlatmak hem de eşlerine ders vermek ve böylece aralarındaki kıskançlık ve çekememezliğe engel olmak için onlardan bir ay uzak durmak üzere yemin etmiştir. Bu olaya İla hadisesi denmektedir. İla; mutlak yemin demek olup, erkeğin cinsi muamelede bulunmamak üzere hanımına yaklaşmamaya yemin etmesidir. İla olayından sonra tahyîr ayetleri olarak bilinen ayetler indirilmiştir. Bu ayetler şöyledir: “Ey Peygamber! Eşlerine şöyle de: dünya hayatını ve güzelliklerini istiyorsanız gelin size bir şeyler vereyim sonra da güzellikle sizi serbest bırakayım.”³⁰, “Yok eğer Allah’ı resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız şunu bilin ki Allah, içinizden iyiliği seçenlere büyük bir ödöl hazırlamıştır.”³¹ Bu ayetler indirildiği sırada Hz. Peygamberin dokuz eşi bulunmaktadır. Eşlerini boşama yetkisi veren bu ayetler indikten sonra Hz. Peygamber bütün eşlerine sırayla tercihlerini sormuş başta Hz. Âişe olmak üzere hepsi Allah, resulünü ve ahireti istediklerini söylemişlerdir. Sonuç olarak bu konuyla ilgili yaşananların peygamberimizin kişisel tercihi değil ilahi yönlendirmeyle olduğu anlaşılmaktadır.

Peygamberimizin eşlerinin kıskançlıklarıyla ilgili olarak yaptıklarına bakarsak kıskançlığı fitri bir özellik olarak kabul etmiş eşlerine anlayışla sevgiyle karşılık vermiş onları incitmemiştir. Çok fazla olup dayanılmayacak dereceye geldiğinde bile ders vermek için onlardan uzaklaşmış ama hiçbir zaman onlara kırıcı incitici sözler söylememiştir. Bu davranışları da eşlerinin kıskançlıklarının azalıp aile huzurunun korunmasını sağlamıştır. Günümüzde de eşler birbirlerine kıskançlık konusunda Peygamberimizin hanımlarına davrandığı gibi anlayışlı olmaya çalışırlarsa sorunların üstesinden çok daha kolay gelebileceklerdir.

2.7. Eşler Arasındaki Cinsel Sorunlar Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri

Evliliğin amaçlarından biri olan cinsel ihtiyaçlar giderilmediğinde ya da tek taraflı olarak giderildiğinde eşler arasındaki diğer sorunların daha da büyütölüp tartışılmasına sebep olmaktadır. İslam dini ve Hz. Peygamber de bu konuya önem verir çünkü evlilik

³⁰ el-Ahzâb 33/28.

³¹ el-Ahzâb 33/29.

bu ihtiyaçların meşru yollarla giderilmesini ve böylece kişilerin harama girmemesini sağlamaktadır. Peygamberimiz eşlerin birbirlerinin cinsel ihtiyaçlarını gidermelerini ve bu konuda hassas olmalarını tavsiye etmiştir. Peygamberimizin hadislerine de baktığımızda nafîle ibadetlere öncelik verip eşlerin birbirlerini etmemelerini tavsiye ettiğini görmekteyiz. Şöyle ki nafîle ibadetlerde eşinin ihtiyaçlarını gidermesine mani olacak şekilde aşırıya kaçanları bu şekilde davranmamaları konusunda uyarmıştır. Peygamberimiz nafîle ibadetlerde dahi eşin ihtiyaçlarına öncelik verilmesi gerektiğini söylerken günlük işlere aşırı dalıp eşlerin birbirlerinin meşru isteklerini ertelemesi doğru değildir. Eşler bu konuda peygamberimizin tavsiyesine uymalı birbirlerini ihmal etmemelidir. Böylece ihtiyaçların karşılanmamasının etkisiyle ortaya çıkacak daha büyük tartışmalar da engellenmiş olacaktır.

2.8. Çocuk Sahibi Olma Konusundaki Anlaşmazlıklar Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri

Eşler arasında çocuk sahibi olma zamanı, çocuk sayısı, çocuğa koyulacak isim, çocuğun nasıl yetiştirileceği vb. konularda anlaşmazlıklar olabilmektedir. Bazen de çocuk sahibi olmaya karar verdikten sonra çocuklarının olmaması durumunda daha önceden eşlerden biri korunduysa bu sebepten ya da başka sebeplerden çocuklarının olmadığını söyleyerek birbirlerini suçlayabilmektedirler. Ancak Hz. Peygamberin hadislerine bakacak olursak Allah'ın dünyaya gelmesini istediği bir çocuğun doğmasına kimsenin engel olamayacağını ve dünyaya geleceğini görüyoruz. Şöyle ki; Câbir bin Abdullah anlatıyor:

“Bir adam Resulullah'a geldi ve şöyle dedi:

_ Benim bir cariyem var. O hem bizim hizmetimizi görür, hem de suyumuzu taşır. Ben ona yaklaşıyorum, ama gebe kalmasını da istemiyorum. Peygamber (sav) buyurdu ki:

_ İstiyorsan ondan azil yap. Ancak takdir olunan muhakkak ona gelecektir. Bir süre sonra aynı adam gelip şöyle dedi:

_ Cariye gebe kaldı. Resulullah da:

_ Takdir olunanın başına geleceğini ben sana haber vermiştim, buyurdu.”³² Bu ve buna benzer birçok hadise ve bu hadiseler üzerine söylenen hadislerden de anlaşıldığı

³² Ebü'l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b el-Haccac, *Sahih-i Müslim*. (Vaduz: Thesaurus Islamicus Foundation #Cem'iyetü'l-Meknezi'l-İslâmî, 2000), “Nikâh”, 134.

üzere Allah'ın yaratmak istediği her varlık dünyaya gelecek ve hiç kimse de buna engel olamayacaktır. Bu nedenle eşlerin bu konuda birbirlerini suçlamaları doğru değildir. Aralarındaki bu sorunu hadisleri dikkate alarak Allah çocuğumuzun olmasını takdir etseydi biz buna engel olamazdık diye düşünüp birbirlerini suçlayıp kırmadan çözebileceklerdir.

Yine çocuk konusuyla ilgili olarak eşler arasındaki bir diğer sorun erkek çocuğun olmasını isteme ve olmadığında eşlerden birinin diğerini suçlaması da aynı şekilde hadisler ışığında çözülebilir. Çocuğun olup olamaması gibi çocuğun erkek ya da kız olmasında da eşlerden birinin ya da her ikisinin yapabileceği bir şey yoktur ve Allah isterse erkek çocuk verecektir. Görüyoruz ki günümüzde eşler çocuğun cinsiyeti konusunda da peygamberimizin tavsiyelerini dikkate alırlarsa bu konuyla ilgili sorun yaşamamalarına katkı sağlayacaktır.

2.9. Eşler Arası Mahrem Konuların Sır Olarak Kalmaması Konusunda Peygamberimizin Tavsiyeleri

Eşler arasında tartışmalara sebep olan konulardan biri de eşlerden birinin ya da her ikisinin aralarındaki mahrem konuları başkalarına anlatmalarıdır. “Karı-kocanın en mahrem halleri esnasında aralarında geçenleri, özel konuşmaları başkalarına anlatması haramdır. Bunlar, karı-kocaya emanet edilen, gizlenmesi gereken aile sırlarıdır. Bu sırlar, mahremiyeti olan sırlardır ve bunları deşifre etmek, emanete hıyanettir. Bu konu ancak sağlık problemleri, tıbbi zarurete binaen sadece ehline ve edep sınırları içinde açıklanabilir.”³³ Bu konuyla ilgili peygamberimizin hayatından şu olayı ve hadis örnek verebiliriz: Resulullah (as) namaz kıldı, selam verince ashabına döndü ve şöyle buyurdu: *“Yerinizde durun! Acaba içinizde şöyle bir erkek var mı? Ailesinin yanına varınca kapısını kapatır, perdesini indirir. (münasebet kurduktan) sonra da dışarı çıkar ve: Ben karımla şöyle yaptım! diye anlatır.”* Orada bulunanlar sustular. Sonra kadınlara yöneldi ve: *“-Sizden böyle konuşanlar var mı?”* diye sordu. Bunun üzerine genç bir kız, Resulullah'ın kendisini görmesi ve sözünü işitmesi için bir dizi üzerine dikilerek uzandı ve: *“Evet vallahi! Erkekler konuşuyorlar, kadınlar da konuşuyorlar!”* dedi. Bunun üzerine Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: *“-Böyle yapanın durumu neye benzer biliyor musunuz?”*

³³ Sebnem Dergisi, “Sır Sahibi İsen Furkan İste”, *Sebnem Dergisi* (Erişim 11 Kasım 2023).

Şüphesiz böyle yapan kimse, herkesi gözü önünde ihtiyaçlarını gideren, işlerini gören erkek şeytan ile dışı şeytana benzer."³⁴

Konuyla ilgili bir başka hadiste "Kıyamet gününde Allah Teâla' ya göre en fena insan, karısıyla mahremiyetini paylaştıktan sonra onun sırrını ifşa eden kimsedir."³⁵ Peygamberimiz bu hadislerle eşinin mahrem sırlarını başkalarına anlatmanın ne kadar kötü bir davranış olduğuna ve böyle davrananların kıyamet günündeki kötü durumlarına vurgu yaparak bu tür davranışlardan uzak durmalarını tavsiye etmektedir. Günümüzde de eşler peygamberimizin bu uyarı ve tavsiyesini dikkate alarak evliliklerinde oluşabilecek problemi önleyebileceklerdir.

2.10. Boşanma İle İlgili Peygamberimizin Tavsiyeleri

Boşanma aşamasına gelmeden önce taraflarca yapılması gerekenler hususundaki Kuran'ın emir ve tavsiyeleri göz önünde bulundurulduğunda, herhangi bir anlaşmazlıkta eşlerin,(özellikle boşanmayı kendi elinde bir güç ve hak olarak gören erkeğin) açıklanan prosedüre uymaksızın boşanma yoluna başvurmalarının helal olmadığı rahatlıkla söylenebilir.³⁶

İslam hukukunun boşanma öncesi öngörmüş olduğu bu uzun "boşanma prosedürü" nün amacı, evliliğin kesin olarak sona ermesinden önce, bu müddet/prosedür süresince eşler arasındaki sorun ve anlaşmazlıkların kendi aralarında ve aile meclislerinde çözülmesi, son çare olarak boşanmaya başvurulmasını ve mümkün olduğu nispetle basit sebeplerle boşanmaya engel olunmasını sağlamaktır.³⁷ İslam dini evliliğe çok değer verdiği için önerdiği bütün çözüm yolları denendiği halde problemler çözülemiyorsa son çare olarak boşanmaya izin verilmiştir. Ayrıca İslam dini ve Hz. Peygamber boşanma esnasında ve sonrasında eşlerin karşılıklı olarak maruf ölçülerine uygun davranmalarını öğütlemektedir.

³⁴ es-Sicistani, "Nikâh", 50.

³⁵ el-Haccac, "Nikâh", 123.

³⁶ Mesut Bayar, "İslam Aile Hukukunda Karı-Koca Arasında Meydana Gelen Anlaşmazlıklara Önerilen Çözümler", (2011).

³⁷ Ferruh, Ömer, "İslam Aile Hukuku", çev. Kavakçı, Yusuf Ziya, *NadirKitap*, ts.

SONUÇ

Aile toplumun temelini oluşturduğu için aile kurumunda meydana gelen olumlu olumsuz değişimler toplumu etkilemektedir. Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle ortaya çıkan değişim aile kurumunu olumsuz etkilemiştir. Bu süreçte değerlerimiz de zarar görmüş; sevgi, saygı, merhamet, huzur, mutluluk ve güvenin olduğu birbirine bağlı ailelerin yerini kıskançlık, şüphe, sadakatsizlik, huzursuzluk ve şiddetin olduğu aileler almıştır. Bu olumsuzluklar her geçen gün artmakta ve bunların sonucu olarak da boşanma oranlarında hızlı bir artış gözlenmektedir. Çalışmamızda da ele aldığımız üzere eşler arasında problemler çözülemediği zaman tartışmaların da artmasıyla eşlerde ümitsizlik, çaresizlik, öfke, kin gibi duygulara sebep olmakta ve boşanmalarla sonuçlanmaktadır. Çünkü eşler tecrübesiz olduklarından dolayı problemlerin çözümünde yetersiz kalabilmektedir. Bunun üzerine bazen de diğer aile fertlerinin yanlış yönlendirmelerinin de eklenmesiyle problemlerin çözümü daha da zorlaşmaktadır. Bazı eşler aile danışmanlarından destek alabilmekte fakat bazen bu da aralarındaki problemleri çözmelerini sağlayamamaktadır. Bu noktada tek çözüm yolu baştan beridir anlatmaya çalıştığımız Hz. Peygamberin aile hayatına dair örneklığında yatmaktadır. Her alanda olduğu gibi aile hayatındaki problemlerin çözümünde de Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de bildirdiği ilke ve kurallar ve bu ilkeleri kendi hayatında yaşayarak gösteren Hz. Peygamberin örneklığı esas alınmalıdır. Burada Hz. Peygamberin eş seçiminden aile içi iletişime, şiddet, aşırı kıskançlık, ekonomik konulardaki problemler, eşler arası mahrem konuların sır olarak kalmaması vb. birçok aile içi problemde nasıl davrandığı hangi tavsiyelerde bulunduğu üzerinde durulmuştur. Çalışmamızda da gördüğümüz üzere dinin emirlerine uygun, peygamberin tavsiyelerinin uygulandığı evliliklerin mutlu ve huzurlu birer aile yuvaları olmaları daha muhtemel olacaktır. Çünkü model alınan peygamber ve sahabe hayatlarında bu mutluluğun yakalandığı görülmüştür.

ÖNERİLER

Eşler öncelikli olarak evlilik kararı verirken eş seçiminde dikkatli olmalı ve duygusal ve sadece dış görünüşe bakarak karar vermemelidir. Gençler evlenecekleri kişiyi tanımalı, kendi karakterine, ahlakına, ailesine, kültürüne, yaşayışına ve inancına uygun kişiyle evlenmelidir.

Eşler problemlerin ortaya çıkmaması veya ortaya çıkan problemlerin çözülebilmesi için birbirleriyle doğru ve sağlıklı bir iletişim kurmalı. İletişim kurarken sevgi ve saygı çerçevesinde konuşulmalı, hakaret, alay etme, fikirlere değer vermeme vb. davranışlardan uzak durulmalıdır. Tartışırken önyargısız dinlemeli, suçlamamalı ve aynı düşünmese bile anlamaya çalışmalı fikirlerine saygı göstermelidir. Eşler sevgilerini hem sözlü hem de davranışsal olarak ifade etmelidir. Takdir ve teşekkür etmelidir. Eşler bir konuda karar alırken birbirlerine danışmalıdır. Yine eşler birbirlerini ihmal etmemeli, birbirleriyle kaliteli vakit geçirmeli, sohbet etmelidir. Küçük hatalar abartılmamalıdır. Düşüncelerini açık bir şekilde söylemeli karşı tarafın aklını okumasını beklememelidir. Geçmişte yaşanan üzücü olaylar sık sık gündeme getirilmemelidir.

Günümüzde geçim zorlaştığı için kadının çalışıp eşine destek olması her ne kadar güzel olsa da bu durum tartışmalara sebep oluyorsa evin geçiminin sağlanması ve ev içi sorumluluklar konusunda peygamberimizin tavsiyeleri dikkate alınabilir. Yine her iki eş de çalışıyorsa ev içi sorumluluklarda birbirlerine yardımcı olunmalıdır. Birbirlerine hediye almaları da aralarındaki sevgi ve bağlılığı artıracaktır. Tartışmalarda kesinlikle şiddete başvurulmamalı konuşarak çözülmeye çalışılmalıdır çünkü şiddet hiçbir sorunu çözemez aksine daha da artmasına sebep olur.

Eşler kıskançlık duygusunun yaratılıştan olduğunu kabul etmeli, bu duyguyu olabildiğince aza indirmeye çalışmalı, birbirlerini şüphelendirecek ve endişelendirecek davranışlardan uzak durmalıdır. Problemlere sebep olan alkol, kumar gibi davranışlardan kaçınılmalıdır.

Eşler arasındaki mahrem konular sır olarak kalmalı başkalarına anlatılmamalıdır. Birbirlerinin cinsel ihtiyaçlarını ihmal etmemelidir. Çocuk sahibi olunamadığında ya da çocuğun cinsiyeti konusunda kimsenin etkisi olmadığını bilerek birbirlerini suçlamalıdır. Aile bireyleri özellikle de kayınvalideler evliliklere aşırı ve yanlış müdahalelerden kaçınılmalıdır. Yardım istenirse destek olmalıdır. Eşler sorunlarını öncelikle kendi

aralarında çözmek için ellerinden geleni yapmalı en son hiçbir şekilde çözemelerse aile bireylerinin desteğini istemelilerdir.

Ailelerin mutlu huzurlu bir şekilde devam edebilmeleri için eşlerin birbirlerine karşı sevgi, saygı, sadakat, yardımlaşma ve dayanışma içinde olmaları önemlidir. Farklı aile, kültürden gelmiş birçok açıdan birbirinden farklı özelliklere sahip iki bireyin kurmuş olduğu ailede problemlerin olması gayet doğaldır. Önemli olan problemlerin ortaya çıkması değil bu problemlerin yapıcı bir şekilde, aile kurumuna zarar vermeden ve eşlerin birbirini kırmadan çözülebilmesidir.

KAYNAKÇA

- Bayar, Mesut. “İslam Aile Hukukunda Karı-Koca Arasında Meydana Gelen Anlaşmazlıklara Önerilen Çözümler”.
Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b İsmâîl b İbrâhîm Cu’fî. *Sahih-i Buhari*. [İstanbul] : Dârü’t-Tıbbâti’l-Âmire, ts. Erişim 02 Aralık 2023
- Dergisi, Sebnem. “Sır Sahibi İsen Furkan İste”. *Sebnem Dergisi*. Erişim 11 Kasım 2023. <https://www.sebnemdersisi.com/sir-sahibi-isen-furkan-iste.html>
- Dölek, Adem. “Sünnet Işığında Aile İçi İletişimde Hz. Peygamber’in Örneği (I)”. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* I/2 (2008), 201-232.
- Durğun, Arif. “Aile İçi Problemler ve Çözüm Önerileri”. Erişim 12 Kasım 2023. https://www.academia.edu/30268932/Aile_%C4%B0%C3%A7i_Problemler_ve_%C3%87%C3%B6z%C3%BCm_%C3%96nerileri
- Ferruh, Ömer. “İslam Aile Hukuku”. çev. Kavakçı, Yusuf Ziya. *NadirKitap*, ts.
- Genç, Yusuf - Baki, Seda VELİ. “Eşler Arası Çatışmaya Neden Olan Faktörler”. *Journal of Turkish Studies* 12/Volume 12 Issue 21 (17 Ekim 2019), 299-314. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12098>
- Haber, Diyardinnet. “Aile Nedir? Aile Özellikleri, Tipleri, Üyeleri, Kimlerden Oluşur Hakkında Bilgi”. *Diyardinnet*, ts. <https://www.diyadinnet.com/bilgi-1315-aile>
- Haccac, Ebû’l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi Müslim b el-. *Sahih-i Müslim*. Vaduz : Thesaurus Islamicus Foundation #Cem’iyyetü’l-Meknezi’l-İslâmî, 2000.
- Mace, Ebû Abdullah Muhammed b Yezid er-Rebei el-Kazvini İbn. *Sünenü İbn Mace*. :, ts. Erişim 02 Aralık 2023
- Nesai, Ebû Abdurrahman Ahmed b Ali b Şuayb. *Sünenü’n-Nesai*. Beyrut : Dârü İhyai’t-Türasi’l-Arabi, ts.
- Sicistani, Süleyman b Eş’as b İshak el-Ezdi Ebû Davud es-. *Kitâbü’s-Sünen = Sünenü Ebû Davud*. Cidde : Darü’l-Kible li’s-Sekafeti’l-İslamiyye, 1998.
- Tirmizi, Ebû İsa Muhammed b İsa b Sevre es-Sülemi. *el-Câmiü’l-Kebir = Camiü’s-Sahih = Sünenü’t-Tirmizi*. Beyrut : Dârü’l-Garbi’l-İslâmî, 1998.
- Vatandaş, Celalettin. *Aile ve şiddet: Türkiye’de eşler arası şiddet*. T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2003.
- Yazır, Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur’an Dili*. İstanbul : Eser Neşriyat, ts. <https://www.yesilay.org.tr/tr/>. “Bağımlılık Nedir | Bağımlılık Ne Demek”. Erişim 23 Kasım 2023. <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/bagimlilik-nedir>
- “Türk Dil Kurumu | Sözlük”. Erişim 28 Eylül 2023. <https://sozluk.gov.tr/>

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Öznur KILINÇ
Doğum Yeri ve Tarihi : Acıpayam, 19.07.1990
Lisans Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi/ Din Kültürü Öğretmenliği
Elektronik posta : oznurkilinc480@gmail.com
Telefon : 0 542 292 37 74